

Litteratur

TOMMY HANSSON:

Vart går biståndspengarna?

Utmärkande för svenskt bistånd till u-länderna är, att hjälpen skall ges på mottagarlandets villkor. Enligt den officiella linjen skall således inga krav ställas. Detta är en policy som mött en hel del kritik. Man har menat att det blir svårt, för att inte säga omöjligt, att gardera sig mot närmast vansinniga satsningar. Många miljoner kastas bort. Ett känt exempel härvidlag är pappersbruket Bai Bang i Vietnam. Riksdagsman Allan Hernelius (m) har kallat det "svensk u-hjälps jättebaby."

Bai Bang är ingen isolerad företeelse, endast ett följdriktigt utslag av den svenska biståndslinjen. Det hävdar Lars Braw och Arne Rubin, författare till den skarpt kritiska boken "Vart tar pengarna vägen?" (Cete förlag, Borås, 118 s.). De tar upp ytterligare ett "Bai Bang", nämligen pappers- och massafabriken Mufindi i Tanzania. Den totala kostnaden för denna anläggning beräknas till 1,1 miljarder kronor. Sverige bidrar med 200 miljoner. Varför menar författarna då att Mufindi är ett så tveksamt projekt?

Jägmästare Rune Löfving i Moshi i norra Tanzania är en av dem som Braw/Rubin låter komma till tals. Han är av den åsikten, att det inte finns tillräckligt med skog i området kring anläggningen. Inte heller vattenresurserna bedömer Löfving som tillräckliga.

I en kvartalsrapport från SIDA:s biståndskontor i Dar es Salaam heter det, att den tanzaniska skogsplaneringen lider av anmärkningsvärda brister: planeringen är dålig, administrationen ineffektiv, den ekonomiska redovisningen otillfredsställande osv. Nu är Tanzania ingalunda något skräckexempel. I Braw/Rubins bok hävdas, att det

är lika illa i Sudan, Zambia och Mocambique. Menar då författarna, att man bör inställa biståndet till nämnda och med dem jämförbara länder? Ingalunda. Men de anvisar en annan väg.

Lars Braw och Arne Rubin frågar sig: Vid u-hjälp på mottagarens villkor kan sålunda frågan ställas: vem är egentligen mottagaren? Skall vår u-hjälp avse fattiga u-länder eller fattiga människor i dessa länder? Det är nämligen inte alltid detsamma.

I många fall låter sig svenskt bistånd dikteras av politiska krafter och kommer därför inte att utnyttjas på bästa tänkbara sätt, lyder skribenternas slutsats. Arne Rubin skriver för sin del: U-hjälp skall inte ske på mottagarens villkor utan skall vara resultatet av ett gemensamt ansvar, där svett och tårar och inte prestige skall vara den gemensamma basen.

Författarna tar upp många andra frågor av stort intresse. Risken att de svenska hjälp-pengarna kanaliseras för vapeninköp till terroriströrelser i södra Afrika menar man exempelvis är stor.

Tveklöst tas boken upp mycket illa på ansvarigt håll. Det är dock knappast möjligt att tvivla på vare sig författarnas ärliga engagemang eller deras sakkunskap. Arne Rubin har en 18-årig verksamhet i och för u-länder bakom sig. Han har varit FN-ekonom. Lars Braw har i egenskap av resande utrikeskorrespondent för tidningen Kvällsposten gjort vidsträckta resor i Afrika och därvid ordentligt trängt in i problematiken. Boken kan med andra ord anbefallas som en mycket tungt vägande kritik av svensk u-hjälp.